

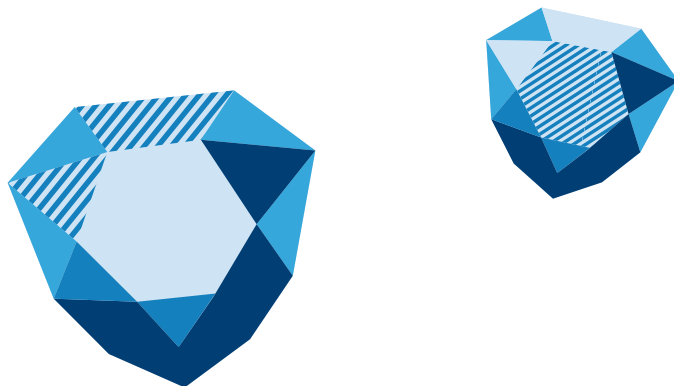
MERKITYKSELLISEN JA ARVOKKAAN TYÖN INDIKAATTORI - TIIVISTELMÄ

1. MERKITYKSELLISEN JA ARVOKKAAN TYÖN TAUSTA

Viime vuosien heikko taloudellinen kehitys on tuonut muutoksia erityisesti työn ja työpaikkojen määrään, mutta laajemmassa tarkastelussa nimenomaan työn luonne ja sisällöt ovat suuren murroksen alla. Erityisesti viimeisen neljännesvuosisadan aikana työn murros on ollut hyvin nopeaa, kun teknologinen kehitys on kiihtynyt ja kaupankäynti avautunut. Suomalaisen Työn Liitto on halunnut antaa oman panoksensa työn ja työelämän murrokseen liittyvään keskusteluun ja tämän seurauksena Suomalaisen Työn Liitto aloitti vuonna 2014 Merkityksellisen ja Arvokkaan Työn ohjelman, jonka tavoitteena on selvittää suomalaiseen työhön vaikuttavia muutosvoimia ja niiden avaamia mahdollisuuksia.

Merkityksellisen ja arvokkaan työn ohjelman lähtökohtana on, että kaikki työ on arvokasta. Tarkastelussa kiinnostuksen kohteena on, miten työtä voidaan kehittää ja parantaa. Tarkoitus ei ole arvottaa eri työtehtäviä, yrityksiä tai toimialoja keskenään, vaan hankkeen tarkoituksena on määrittää, miten uusi liiketoimintakulttuuri ja työympäristö synnyttävät uusia mahdollisuuksia ja tuottavat arvoa työntekijöille, yrityksille sekä koko yhteiskunnalle. Tavoitteena on siis määrittää, mitä on merkityksellinen ja arvokas työ.

Suomalaisen Työn Liitto on määritellyt, että työ on työntekijöille, työnantajille sekä yhteiskunnalle merkityksellistä ja arvokasta silloin kun se on:

TUOTTAVAA

Merkityksellinen ja arvokas työ parantaa työn tuottavuutta, luo työtä, uudistaa työtapoja ja perustuu asiakkaan tarpeiden ymmärtämiseen eli se tuottaa uutta arvoa.

KESTÄVÄÄ

Merkityksellinen ja arvokas työ on kestävä, koska se synnyttää arvoa pitkäkestoisesti esimerkiksi kestävien arvoketjujen ja pitkäaikaisten lojaalisuuteen perustuvien asiakassuhteiden muodossa.

OSALLISTAVAA

Merkityksellinen ja arvokas työ on osallistavaa, koska se synnyttää jaettua arvoa osakkeen omistajien lisäksi työntekijöille ja yhteiskunnalle.

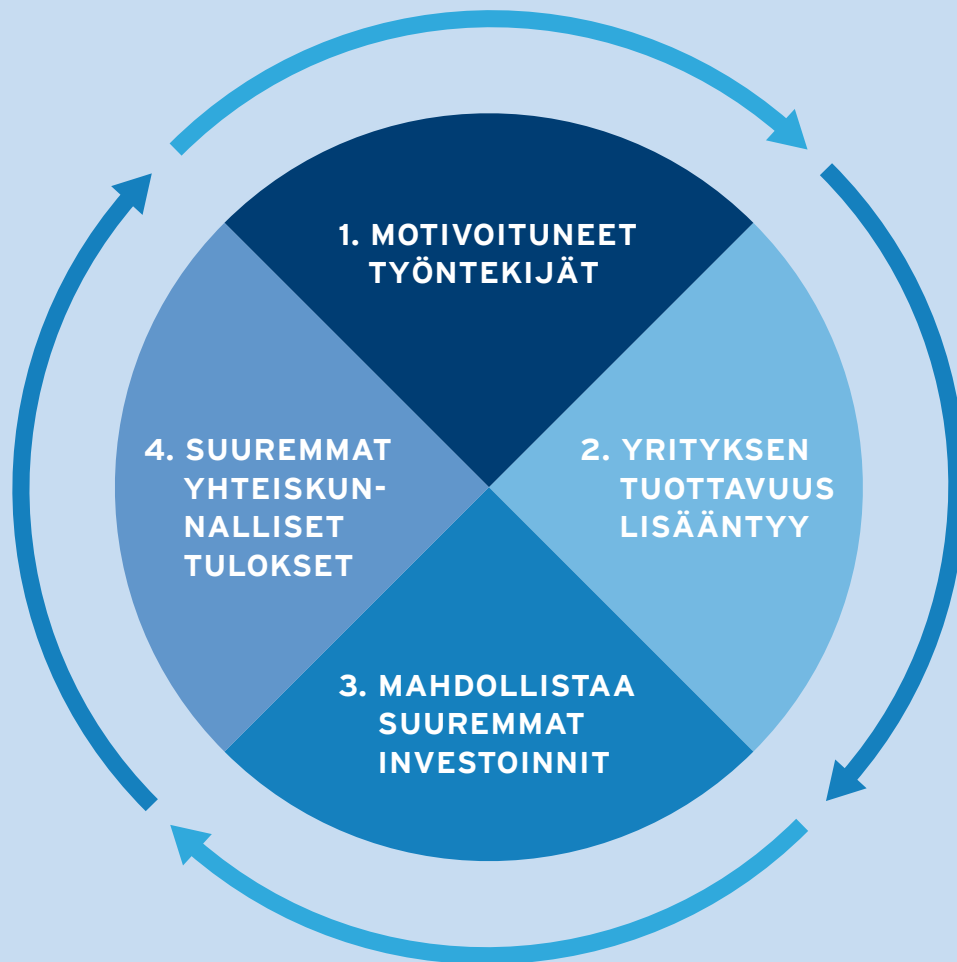

Tuottavan, kestävän ja osallistavan työn yhdistelmä luo arvokasta ja merkityksellistä työtä. Merkityksellisen ja arvokkaan työn idea piilee siinä, että investoidaan sekä ihmisiin että yritykseen työntekijöiden sitoutuneisuuden syventämiseksi. Mitä mielekkäämpi työ on, sitä motivoituneempi ja sitoutuneempi on sen tekijä. Tätä merkityksellisen ja arvokkaan työn hyvän kierrettä kuvataan kuviossa 1. Tarkempaa tietoa tämän mallin teoreettisesta viitekehyksestä löydät Merkityksellisen ja Arvokkaan Työn Mittarit -tutkimusraportista sekä aiemmin julkaistussa Merkityksellisen ja Arvokkaan Työn Manifestista.

MERKITYKSELLISEN JA ARVOKKAAN TYÖN HYVÄ KIERRE

2. MERKITYKSELLISEN JA ARVOKKAAN TYÖN INDIKAATTORI

Tarkastellaksemme merkityksellistä ja arvokasta työtä Suomessa, olemme luoneet indikaattorin suomalaisen työn ja työelämän kehityksen seuraamiseksi aiempaa monipuolisemmin. Indikaattorissa merkityksellisen ja arvokkaan työn osatekijöitä eli tuottavuutta, osallistavuutta sekä kestävyyttä tarkastellaan niin työntekijän, työnantajan kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Indikaattorin luomisessa on käytetty useita eri tilastoaineistoja ja se pohjautuu 41 taustamuuttujaan. Olemme asettaneet kaikille muuttujille kiinteän perusvuoden 2005, jossa ne saavat arvon 100. Historiallisessa tarkastelussa vuosi 2005 soveltuu perusvuodeksi, koska se ajoittuu melko neutraalin ajankohtaan Suomen talouden kehityksessä. Vuonna 2005 elimme talouden nousukautta, muttemme olleet vielä korkeasuhdanteen huipulla.

Kuviossa 2 on esiteltyä eri muuttujien pohjalta luotu merkityksellisen ja arvokkaan työn indikaattori ja sen kehitys vuodesta 2004 vuoteen 2014. Kuvioista näemme, että merkityksellisen ja arvokkaan työn kehitys on Suomessa viime vuosina ollut heikkoa. Indikaattori kehittyi positiivisesti nousukauden aikana ja vielä 2008 työn ja työelämän tila oli parempi kuin perusvuonna 2005. Kuitenkin finanssikriisin jälkeen vuonna 2009 Suomessa koettiin poikkeuksellisen radikaali työn tuottavuuden ja tuotannon romahdus, joka näkyy myös indikaattorissa. Vaikka toivuimmekin nopeasti ensimmäisestä romahduksesta, on vuodesta 2010 eteenpäin työelämän kehitys jälleen näyttäytynyt heikkona.

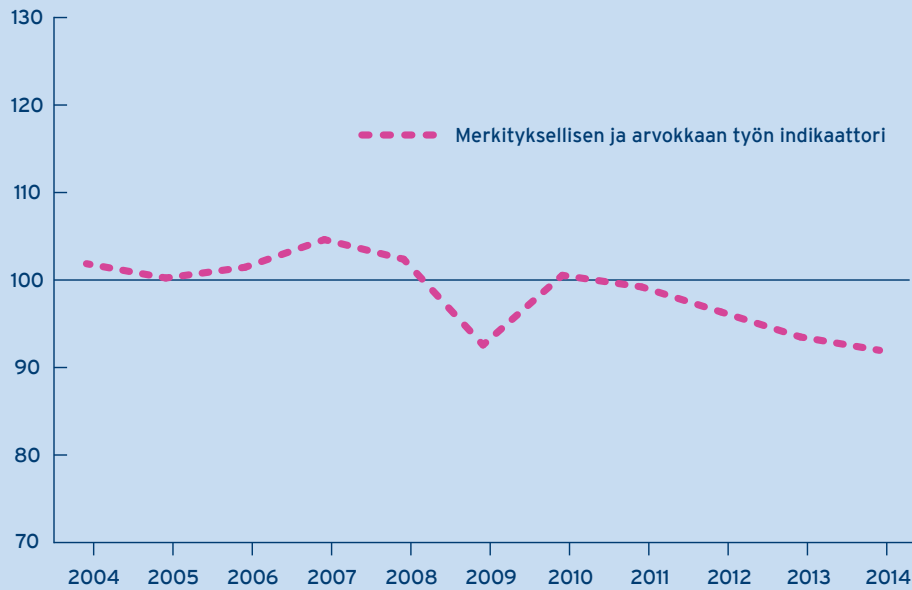
Indikaattorin osa-alueista selvästi heikoiten ovat kehittyneet työn tuottavuutta ja kestävyyttä mittaavat muuttujat, joiden osalta olemme jääneet selvästi perusvuotta alemmalle tasolle. Sen sijaan työelämän laatuun ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyvät muuttujat eli työn osallistavuus, on kehittynyt varovaisen positiivisesti kymmenen vuoden tarkastelussa.

Kun tarkastelemme suomalaisen työn ja työelämän kehitystä työntekijän, työnantajan ja yhteiskunnan näkökulmasta, on mielenkiintoista havaita miten eri tavoin vaikea taloudellinen tilanne on vaikuttanut merkityksellisen ja arvokkaan

Indikaattorissa merkityksellisen ja arvokkaan työn osatekijöitä eli tuottavuutta, osallistavuutta sekä kestävyyttä tarkastellaan niin työntekijän, työnantajan kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Indikaattorin luomisessa on käytetty useita eri tilastoaineistoja ja se pohjautuu 41 taustamuuttujaan.

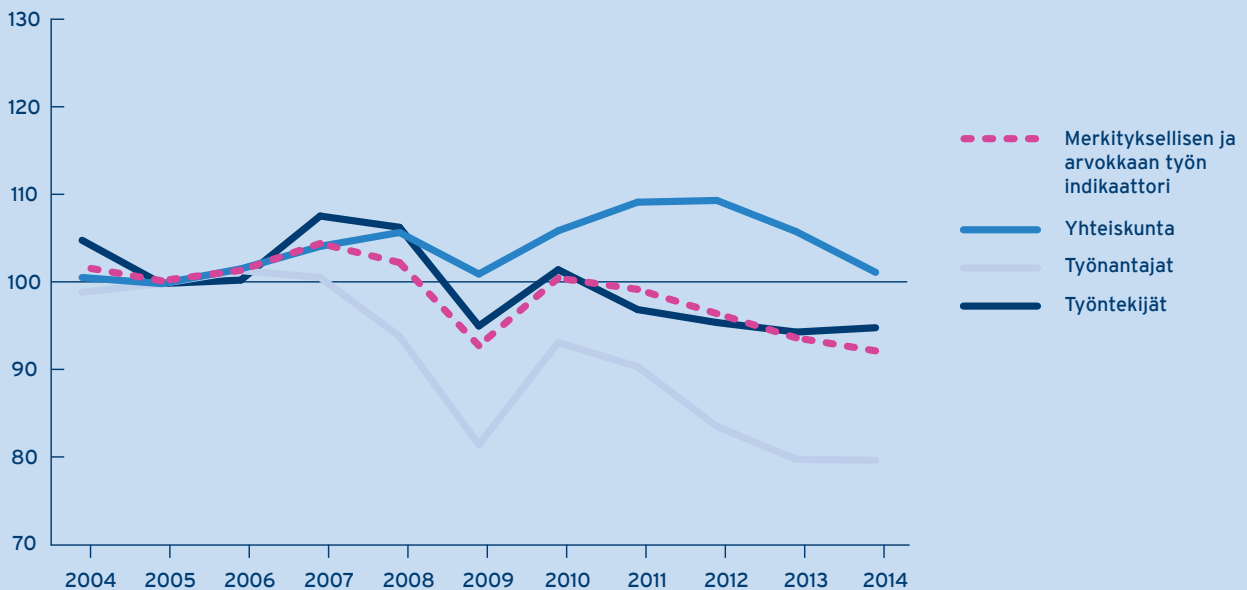
Kuvio 2

MERKITYKSELLISEN JA ARVOKKAAN TYÖN INDIKAATTORI

Kuvio 3

MERKITYKSELLINEN JA ARVOKAS TYÖ YHTEISKUNNAN, TYÖNANTAJAN JA TYÖNTEKIJÄN NÄKÖKULMASTA

työn kehitykseen eri näkökulmista. Kun koko yhteiskunnan näkökulmasta kehitys on ollut monilla mittareilla arvioituna jopa varovaisen positiivista, näkyy talouden matalasuhdanne selvästi yrityspuolen mittareissa. Kuviosta 3 nähdään, kuinka pahasti viime vuosien taloustilanne on osunut yrityssektoriin. Itse asiassa kaikki indikaattorin yritys näkökulmaa luotaavat muuttajat ovat heikommalla tasolla kuin vuonna 2005 ja viime vuosina trendi on ollut edelleen laskeva. Yrityskentän suhdannenäkymät ja luottamus taloudelliseen kehitykseen ovat selvästi pitkän aikavälin keskiarvoja heikommalla tasolla ja yritysten kannattavuus, vakavaraisuus sekä tuloksenteokkyky ovat heikentyneet jo pidempään. Yritysten panostukset tutkimukseen ja kehitykseen sekä työllistämiso-dotukset ovat selvästi alemmalla tasolla kuin kymmenen vuotta aiemmin. Eivätkä yritykset tällä hetkellä näe tilanteessaan muutosta parempaan, sillä yritysten liikevaihto- ja kannattavuusodotukset laahaavat eikä investoinneissakaan ole nähtävissä piristymisen merkkejä ainakaan lyhyellä aikavälillä.

Merkityksellisen ja arvokkaan työn tilanne on työntekijä näkökulmasta tarkasteltuna kahtiajakautunut. Työtä ja työelämää mittaavat muuttajat ovat myös työntekijän näkökulmasta olleet jossain määrin suhdanneriippuvaisia, ja niiden kehitys on ollut viime vuosina heikohkoa. Niin sanotut suhdanneriippuvaiset muuttajat voidaan kuitenkin selvästi erottaa muista, usein työelämän laatua mittaavista muuttujista. Voimakkaasti suhdannesidonnaisia muuttujia tarkastelussamme ovat työvoiman tuottavuus, työntekijöiden turvallisuuden tunne omasta työpaikastaan sekä usko uudelleentyöllistymiseen. Indikaattorissa nämä ovat muuttujia, joiden osalta tilanne on heikentynyt viime vuosina erityisen voimakkaasti. Sitä vastoin työn osallistavuutta arvioitaessa on tilanne kehittynyt positiivisesti. Työntekijät kokevat voimakkaammin pystyvänsä vaikuttamaan työnkuvaansa, työpaikoilla oppimisen nähdään parantuneen ja työntekijät näkevät mahdollisuutensa kehittää omaa työtään parempina kuin aiemmin. Onkin yllättävää, että samanaikaisesti kun työelämän epävarmuus on lisääntynyt osittain työelämän murroksesta ja osittain vaikeasta suhdan-netilanteesta johtuen, on työpaikoilla kuitenkin onnistuttu lisäämään työntekijöiden mahdollisuuksia työnsä ja työnkuvasa kehittämiseen.

Kun merkityksellisen ja arvokkaan työn tila on heikentynyt sekä yritys- että työntekijänäkökulmasta, on hieman yllättävää, miten positiiviselta tilanne näyttää yhteiskunnallisessa tarkastelussa. Yhteiskunnallinen merkityksellisen ja arvokkaan työn mittari nousi nopeasti nousukauden aikana vuosina 2005–2008 ja on sittemmin laskenut jonkin verran erityisesti vuosina 2009 ja 2012–2014. Kuitenkin edelleen vuonna 2014 on tilanne hieman parempi kuin perusvuonna 2005. Vaikka tuottavuutemme ja kilpailukykyemme verrattuna kilpailijamaihin on heikentynyt viime vuosina, on suomalaisessa yhteiskunnassa edelleen paljon vahvuuksia. Menestymme edelleen hyvin kilpailukykymittauksissa, kun arvioinnissa käytetään muitakin kuin suoria taloudellisia mittareita. Voimme olla tyytyväisiä siitä, että olemme yksi maailman parhaista maista, kun tarkastellaan yhteiskunnan tarjoamia edellytyksiä tuottavalle ja kestäväälle yritystoiminnalle. Yhteiskunnassamme on kansainvälisessä vertailussa matalat tulo- ja varallisuuserot sekä korkea yhteiskuntarauha. Olemme myös onnistuneet viime vuosina pienentämään sairauspoissaoloja, vähentämään työtaturmia ja pidentämään työuria. Nämä kaikki ovat tärkeitä osa-alueita, kun pyrimme luomaan merkityksellistä ja arvokasta työtä Suomeen. Haasteitamme puolestaan ovat julkisen sektorin velkaantumisen ja rakenteelliset ongelmat, mutta verrattaessa tilannetta kilpailijamaihimme ei tilanne välttämättä näytä aivan niin synkältä kuin puhtaasti kotimaisessa tarkastelussa. Monilla laadullisilla kriteereillä arvioituna suomalainen työ ja työelämä ovat edelleen vahvoja.

Vaikka tuottavuutemme ja kilpailukykyemme verrattuna kilpailijamaihin on heikentynyt viime vuosina, on suomalaisessa yhteiskunnassa edelleen paljon vahvuuksia.

KESKEISET HUOMIOT INDIKAATTORIN KEHITYKSESTÄ:

1. Merkityksellisen ja arvokkaan työn tila heikentynyt kymmenen vuoden aikana selvästi
  - a. Indikaattori on erityisesti viimeisen viiden vuoden ajan laskenut trendinomaisesti ja olemme tällä hetkellä selvästi perusvuotta 2005 alemmalla tasolla
2. Heikentynyt työn tuottavuus suurin selittävä tekijä indikaattorin laskun taustalla
  - a. Tuottavuus on heikentynyt niin työntekijöiden, yritysten kuin yhteiskunnankin näkökulmasta
  - b. Heikon tuottavuuskehityksen taustalla on useita tekijöitä, suhdanne-elementin merkitys on suuri
3. Indikaattorin yritysmittarit voimakkaasti alaspäin
  - a. Kaikki yritysnäkökulman muuttujat ovat perusvuotta 2005 alemmalla tasolla
4. Työntekijöiden näkökulmasta tilanne kahtiajakautunut
  - a. Tuottavuus ja kestävyys ovat kehittyneet heikosti, mutta osallistavuus on parantunut
5. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta olemme samalla tasolla kuin perusvuonna 2005
  - a. Mittaria painaa alas erityisesti heikko talouskasvu ja kiihtynyt velkaantuminen
  - b. Osallistavuus on kehittynyt varsin myönteisesti (sairauspoissaolojen ja työtaturmien väheneminen sekä työurien pidentyminen)
6. Tarvitsemme lisätutkimusta
  - a. Erityisesti yrityspuolen muuttujissa on vielä puutteita

